

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 004:614.8.084:34

В.А. ХРОКАЛАУ

старэйшы выкладчык
Універсітэт грамадзянскай абароны
МНС Рэспублікі Беларусь,
г. Мінск

Статья поступила 23 мая 2019г.

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ БЯСПЕКА АСОБЫ, ГРАМАДСТВА І ДЗЯРЖАВЫ: АРГАНІЗАЦЫЙНА-ПРАВОВЫ АСПЕКТ

У артыкуле аўтар акцэнтуюе ўвагу на працэсах трансфармацыі інфармацыі і інфармацыйных патокаў у сучасным свеце, а таксама іх ролі ў ажыццяўленні маніпуляваннем свядомасцю асобы і грамадства. Аўтарскі погляд на дадзеную праблему мяркуе акцэнтацыю на арганізацыйна-прававых аспектах інфармацыйнага склада бяспечнай экзістэнцыі асобы ў сучасным грамадстве, актуалізуючы інфармацыйнае проціборства, раскрываючы асаблівасці мэтанакіраванага выкарыстання латэнтнымі сіламі інфармацыі ў кіберпрасторы для правядзення дэструктыўнай прапаганды, а таксама выкарыстання інфармацыйных рэсурсаў у якасці сродку арганізацыі масавых мерапрыемстваў, у тым ліку і супрацьпраўных. У сувязі з гэтым неабходна ўлічваць той факт, што інфармацыйнае грамадства характарызуецца складанымі працэсамі, у тым ліку звязанымі з дамінаваннем працэсаў матэрыялізацыі духоўных каштоўнасцей. У такім выпадку непазбежна назіраецца трансфармацыя грамадскай свядомасці і, як следства, высокая ступень ўздзеяння дэструктыўнай прапаганды на асобу, як вынік, непрадказальнасць індывідуальных і масавых рэакцый на дэінфармацыю, дэструктыўныя інфармацыйныя ўздзеянні афіцыйных сродкаў масавай інфармацыі і інтэрнэту.

Ключавыя словы: інфармацыя, інфармацыйнае ўздзеянне, бяспека, інфармацыйны гвалт, Інтэрнэт, масавыя беспарадкі.

KHROKALAU Vitali A.

Senior Lecturer
Universitet Ministry of Emergency Situations of the Republic of Belarus Civil Protection,
Minsk, Republic of Belarus

INFORMATION SECURITY INDIVIDUAL, SOCIETY AND THE STATE: THE LEGAL ASPECT

The author focuses on the processes of transformation of information and information flows in the modern world, as well as their role in the implementation of manipulation of consciousness of the individual

and society. Author's opinion on this issue, believes accentuation to focus on organizational and legal aspects of information storage safe existence of the individual in modern society, actualizing information confrontation, revealing the features of purposeful use of the latent powers of information in cyberspace for the destructive propaganda, as well as the use of information resources as a means of organization of mass events, including illegal. In this regard, it is necessary to take into account the fact that the information society is characterized by complex processes, including rejoice associated with the dominance of the processes of materialization of spiritual values. In this case, inevitably there is a transformation of public consciousness, and, as a consequence, a high degree of exposure to the destructive propaganda on the person, as a consequence, the unpredictability of individual and mass reactions to misinformation, destructive information impacts the official media and the Internet.

Keywords: *information, information influence, security, information violence, internet, riots.*

Уводзіны. Актыўнае развіццё інфармацыйнага прастору, выкарыстоўванне сродкаў масавай інфармацыі, непазбежная эвалюцыя камунікацыйных, у тым ліку і інтэрнэт-тэхналогій, шматразова павялічваюць магчымасці чалавека у атрыманні, сістэматызацыі, апрацоўцы і максімальна аператыўным распаўсюджванні інфармацыі.

Сусветная інтэграцыя, адкрытасць эканомік, адсутнасць межаў у сетцы Інтэрнэт, лічбавая трансфармацыя соцыума і магчымасць практычна імгненнага атрымання, змены і тыражавання інфармацыі актывізуюць разнастайныя глабальныя працэсы (фінансава-эканамічныя, ваенна-палітычныя, сацыяльныя і г.д.), што, з аднаго боку, аб'ектыўна з'яўляецца каталізатарам развіцця чалавека, грамадства і дзяржавы, але ў той жа час, з другога боку, дэтэрмінуе разнаветкаваны рух, мнагамернае выкарыстанне інфармацыйных рэсурсаў, у тым ліку, і з мэтай атрымання інфармацыйнай перавагі над супраціўнікамі або канкурэнтамі пры ажыццяўленні мэтанакіраванай трансфармацыі інфармацыі і фарміраванні новых каштоўнасцяў або антыкаштоўнасцей, часцяком супярэчачых існуючым маральным імператывам.

Асноўным аб'ектам дадзенага інфармацыйнага ўздзеяння, як правіла, з'яўляецца канкрэтны індывід-ячэйка грамадства, а перш за ўсё самая слабая падрыхтаваная частка, а менавіта – моладзь, якая з прычыны адсутнасці неабходных ведаў, вопыту, уменні крытычна ацэньваць паступаючую інфармацыю, а таксама па прычыне недасканаласці прававых механізмаў часцяком становіцца аб'ектам маніпуліравання латэнтнымі сіламі, якія з дапамогай сучасных тэхналогій фармуюць інфармацыйную прастору і ўздзейнічаюць на грамадскую свядомасць.

У сувязі з гэтым, у прадстаўленым артыкуле аўтар надае асаблівую ўвагу арганізацыйна-прававым аспектам інфармацыйнай складанай бяспечнай экзістэнцыі асобы ў сучасным грамадстве, актуалізуючы міжнародны тэразызм, кіберзлачыннасць, кібератакі, інфармацыйнае проціборства, раскрываючы асаблівасці мэтанакіраванага выкарыстання дэструктыўнымі элементамі ў кіберпрасторы інфармацыі (інфармацыйных рэсурсаў) у якасці базавых сродкаў для арганізацыі масавых беспарадкаў.

Асноўная частка. У выніку бязмежнага інфармацыйнага проціборства сёння інфармацыя становіцца смяротнай зброяй і набывае статус тавару, які можна не толькі купіць або прадаць, але і выкарыстоўваць для атрымання тактычнай і стратэгічнай перавагі (тэхнічнай, фінансавай, эканамічнай, палітычнай, дэмаграфічнай, экалагічнай, ваеннай і г.д.).

У тэхнагенным і шматмерным соцыуме распаўсюджванне інфармацыі ажыццяўляецца разнастайнымі шляхамі. Гэта разнастайныя сродкі сувязі, традыцыйныя СМІ, тэлебачанне, радыё, Інтэрнэт. У той жа час, з дынамічным развіццём сучасных тэхналогій перадачы інфармацыі, адным з асноўных гульцоў у сферы прадастаўлення інфармацыі становіцца Інтэрнэт, які дае магчымасць не толькі для пошуку неабходнай інфармацыі, але і практычна дазваляе імгненна абменьвацца любой інфармацыяй.

Прычым у цяперашні час, не для каго ні сакрэт, што ў сетцы Інтэрнэт адсутнічае юрыдычна абгрунтаваны рэгламент дзеянняў, які-небудзь рэгулятар (кантрольны палітыка-правы механізм), які рэгламентуе дзейнасць чалавека ў інфармацыйнай прасторы і ў кожнай дзяржаве ўсталёўваюцца свае патрабаванні да размяшчаемай інфармацыі. Такім чынам, тое, што ў адных краінах

дапускаецца і будзе лічыцца нормай, то ў іншых зусім недапушчальна і лічыцца грубым парушэннем закона.

У сувязі з гэтым неабходна звярнуць асаблівую ўвагу на тое, што ў сетцы Інтэрнэт адсутнасць межаў паміж дзяржавамі і агульнага рэгулюючага механізму або органа не дазваляюць урэгуляваць склаўшаяся становішча і прывесці да нейкага вызначанага назойніка, адзінага правіла або алгарытма дзейнасці чалавека ў інфармацыйнай прасторы, з пункту гледжання захавання маральна-этычных установак, прававых нормаў, нацыянальных традыцый, а таксама, што найбольш важна для дэмакратызацыі грамадскіх адносін і сферы бяспекі, выкарыстання канфідэнцыйнай інфармацыі. Дадзены фактар прававой нявызначанасці і персанальнай безадказнасці актыўна выкарыстоўваюць разнастайныя латэнтныя сілы для дасягнення сваіх мэтаў, якія часцяком носяць супрацьзаконны, дэструктыўны і агрэсіўны характар.

У складаных умовах дынамічнага развіцця тэхналогій, ажыццяўлення пагроз гібрыдных войн, разгулу тэрарызму і экстрэмізму, менавіта платформа сеткі Інтэрнэт выкарыстоўваецца для разбалансаванні палітычнага становішча ў дзяржаве (рэгіёне) і перафармавання грамадзянскай свядомасці. У гэтым выпадку, інфармацыя становіцца вельмі дзейснай зброяй і канфліктны патэнцыял непазбежна павялічваецца. Інфармацыйнае насілле і ўмешванне інфармацыйнага агрэсара ў справы іншай дзяржавы правакуе змену палітычных эліт і латэнтныя сілы атрымліваюць доступ да матэрыяльных і сыравінных рэсурсаў, што таксама правакуе глыбінныя працэсы палітычнай рэфлексіі, якія нараджаюць узброеныя канфлікты і парушэнне тэрытарыяльнай цэласнасці дзяржавы, што абумоўлівае незалежнасць, стабільнасць і бяспеку.

Так, усім вядома, што ў сучасным грамадстве, асабліва ў асоб ва ўзросце да 30 гадоў, інфармацыйныя рэсурсы сеткі Інтэрнэт становяцца ключавым пастаўшчыком навін і пляцоўкай абмену інфармацыяй і, перш за ўсё, у сацыяльных сетках. І сапраўды, сучасны чалавек не ўяўляе свайго існавання без зносін і абмену інфармацыяй у сацыяльных сетках і інтэрнэце. Падобная сітуацыя становіцца нормай жыцця і нават элементам працы, бізнесу. Сёння назіраецца тэндэнцыя аўтаматычнай замены традыцыйных СМІ навінавымі сайтамі ў сетцы Інтэрнэт і сацыяльнымі сеткамі, паколькі ў іх значна

прасцей атрымаць тую альбо іншую інфармацыю, так як яны дазваляюць не толькі журналістам, але і любому чалавеку ажыццяўляць онлайн трансляцыі, пакідаць каментарыі аб адбываючыхся падзеях і г.д. Пры гэтым неабходна ўлічыць, што калі ў журналістаў існуе пэўны парадак апрацоўкі і размяшчэння інфармацыі на афіцыйных інфармацыйных рэсурсах, то для размяшчэння інфармацыі ў сацыяльных сетках такіх правілаў часта не існуе. Нароўні з сацыяльнымі сеткамі актыўнае выкарыстанне знаходзяць так сама і разнастайныя месэнджары (Viber, WhatsApp і інш.), якія ў параўнанні з сацыяльнымі сеткамі маюць больш закрыты характар і дазваляюць аб'ядноўваць пэўнае кола асоб для зносін і такім чынам прадастаўляць (распаўсюджаць) максімальна ўтойліва інфармацыю.

У цяперашні час сацыяльныя сеткі і месэнджары, з'яўляючыся актыўнай платформай для разнастайнага роду піяру, рэкламы, становяцца дзейным інструментам для інфармацыйнага насілля і прапаганды. Адметнай рысай яе становіцца тое, што яна дазваляе практычна імгненна дайсці як да асобнага індывіда, так і да шматлікай мэтавай аўдыторыі.

У кантэксце сучаснай сацыякультурнай сітуацыі інфармацыйныя патокі праймаюць ўсе сферы жыццядзейнасці грамадства. Іх моц не стрымліваецца ні маральнымі, ні культурнымі межамі. На чалавека рэгулярна накіроўваецца велізарны рознонакіраваны паток інфармацыі, які ўздзейнічае на грамадзянскую свядомасць і псіхіку асобы. У такіх умовах сацыяльнай нявызначанасці, інфармацыйнай агрэсіі псіхіка чалавека становіцца надзвычай ўразлівая для розных метадаў інфармацыйнага насілля.

Такім чынам, інфармацыйнае насілле шляхам ажыццяўлення інфармацыйнага ціску, скажэння, утойвання інфармацыі ажыццяўляе расхістанне сацыяльна-палітычнай сітуацыі ў грамадстве, спараджае чуткі, правакуе ўзрастанне недаверу і агрэсіі да дзеючай улады альбо канкрэтных асобаў, а таксама нагнае негатыўны эмацыйны стан ў грамадстве для таго, каб прымусіць канкрэтнага чалавека або супольнасці людзей да дзеянняў, якія часта супярэчаць іх уласным інтарэсам [1].

А гэта, як сведчыць практыка, дазваляе распаўсюджаць інфармацыю, погляды, ідэалогію ў масавым маштабе, што можа падразумеваць пад сабой канкрэтную агіта-

цийную працу, заклікі да вызначанага дзеяння, арганізацыю дзеянняў груп людзей і з дапамогай псіхалагічных метадаў уздзеяння на індывідуальную і грамадскую свядомасць, ажыццяўляючы маніпуляванне, выпрацоўваючы пэўнае стаўленне асобы, сацыяльных груп да падзей, якія адбываюцца у краіне і свеце.

Інфармацыйныя насілле і дэструктыўнасць прапаганды ў сацыяльных сетках ужываецца інфармацыйнымі агрэсарамі для распальвання сацыяльнай непрыязні, эскаляцыі розных канфліктаў і абвастрэння супярэчнасцяў у грамадстве, што дазваляе латэнтным сілам, якія ажыццяўляюць гэтыя дзеянні атрымаць не толькі доступ да рэсурсаў краіны (рэгіёну), але і паставіць спачатку пад сумнеў, а потым і пад кантроль дзеяння кіруючых эліт. У тэхналогіях, якія ўжываюцца сёння, неад'емным атрыбутам з'яўляюцца мітынгі, пратэсты, дэманстрацыі, дзе маніпуляванне натоўпам прыводзіць да змены палітычных рэжымаў і кіруючых элітаў.

У інфармацыйным грамадстве існуюць сістэмы інфармацыйнага маніпулявання індывідуальнай і грамадскай свядомасцю з выкарыстаннем правакацыйных матэрыялаў у СМІ і сацыяльных сетках. Напрыклад, прымяненне тэхналогіі так-званых «фэйкавых» ўкідаў, калі ў сетцы распаўсюджваецца выдуманая альбо ілжывая інфармацыя ў дачыненні да канкрэтных асоб і, як правіла, службовых асоб высокага рангу альбо медыйных асоб, а таксама якіх-небудзь дзеянняў уладаў. Дадзеную інфармацыю лёгка абвергнуць, але яна ўжо ажыццявіла сваю функцыю, і аўтарытэт дзяржавы, органаў улады альбо канкрэтнага чалавека падарваны.

Дадзеныя дзеянні дазваляюць праводзіць планамерную працу па дыскрэдытацыі аўтарытэту, знішчэнню пазітыўнага іміджу існуючай улады ў грамадзян і сусветнай грамадскасці, а таксама ажыццяўленню культурнай дэсуверэнізацыі і падрыхтоўцы ўмоў для змены палітычнага кіраўніцтва і курсу краіны. Пры гэтым у якасці аднаго з механізмаў ажыццяўлення змены палітычнага курсу, альбо змены палітычных эліт часцяком выкарыстоўваюцца масавыя пратэсты, выступленні, перарастаючыя у беспарадкі, якія арганізуюцца і праводзяцца з выкарыстаннем, у тым ліку, сацыяльных сетак («ВКонтакте», «Facebook» і г.д.), а таксама разнастайных мэсэнджараў («Telegram», «WhatsApp» і г.д.).

Механізм па вялікаму рахунку вядомы. Так, на першапачатковым этапе ажыццяўляецца псіхалагічная падрыхтоўка грамадскасці і расхістанне сацыяльна-палітычнага і фінансава-эканамічнага становішча ў краіне, шляхам распаўсюджвання ілжывай інфармацыі, фэйкавых ўкідаў, распальвання расавай нянавісці, рэлігійнага фанатызму. Далей ажыццяўляюцца заклікі выйсці на вуліцу для правядзення дэманстрацый альбо пратэстаў, прычым назначаецца час і месца, часцяком пры гэтым могуць прысутнічаюць заклікі да непадпарадкавання ўладам і работнікам праваахоўных органаў.

У ходзе непасрэднага правядзення масавых выступленняў або акцый пратэсту, для арганізацыі дзеянняў натоўпу выкарыстоўваюцца як разнастайныя мэсэнджары, усталёўваныя на мабільных тэлефонах грамадзян, так і непасрэдныя арганізатары ўнутры натоўпу.

І тут, з мэтай забеспячэння эфектыўных дзеянняў па спыненню беспарадкаў, неабходна разуменне сацыяльна-псіхалагічнага складу натоўпу:

– экстрэмісцкі настроеныя людзі – гэта, як правіла, злачынныя элементы, якія мэтанакіравана парушаюць грамадскі парадак і правілы суіснавання, яны, у асноўным, і ўзначальваюць дзеянні раз'юшанага натоўпу;

– актыўныя ўдзельнікі – гэта людзі, якія знаходзяцца ў рознай ступені эмацыйнага ўзбуджэння, якое дазваляе быць гатовым да актыўных дэструктыўных дзеянняў любога характару, бо менавіта ў такіх умовах фармуюцца сумесныя ўстаноўкі, рэакцыя на тыя ці іншыя паводзіны. Так, негатыўныя выказванні (камунікацыя) на фоне эмацыйнага ўзбуджэння натоўпу павялічваюць інтэнсіўнасць (насычанасць) абмену ёй і дзеяння натоўпу набываюць (пры высокім эмацыйным ўзбуджэнні) асабліва агрэсіўную форму і, у гэтым выпадку, чалавек часта губляе кантроль над сабой, сваімі пачуццямі, эмоцыямі і тым самым ім лёгка кіраваць;

– падбухторшчыкі – асноўнай задачай іх дзейнасці ў натоўпе пры правядзенні масавых мерапрыемстваў з'яўляецца падахвочванне да дзеянняў, а менавіта да насілля, шляхам распаўсюджвання ілжывых, правакацыйных чутак, выслоўяў, выказванняў, забеспячэнне людзей зброяй, прадметамі і сродкамі, якія могуць нанесці шкоду здароўю чалавека, яго маёмасці, будынкам і інш.;

– назіральнікі – пасіўныя, спакойныя ўдзельнікі масавых мерапрыемстваў, у якіх

адсутнічае эмацыйнае ўзбуджэнне. Дадзеныя людзі не звязаны адзін з адным, не абменьваюцца інфармацыяй, хаатычна перасоўваюцца, не праяўляюць цікавасць да агрэсіўных дзеянняў;

– выпадковыя – неарганізаваныя групы людзей, якія ўтварыліся ў выніку нечакана ўзнікшай падзеі. Да дзеянняў, якія адбываюцца, ставяцца абыхава, магчыма, нават асуджальна, але пры гэтым іх прысутнасць значна павялічвае колькасць натоўпу [2].

Такім чынам, мы бачым, што склад натоўпу разнастайны, і ён не адразу становіцца агрэсіўным, а толькі пад уздзеяннем мэтанакіраванай інфармацыі негатыўнага характару (дэзінфармацыі). Уздзеянне на натоўп, актыўна распаўсюджваецца падбуршчыкам інфармацыя (ілжывая або неправераная) пераўтвараецца ў эмацыйна узбуджанай асяроддзі і абвастрае абстаноўку, ствараючы ўмовы для здзяйснення агрэсіўных супрацьпраўных дзеянняў загадзя падрыхтаванымі людзьмі, (моцнымі малядымі людзьмі, якія часцяком знаходзяцца ў стане ап'янення). У такіх умовах групы людзей, як зачарованыя, амаль імгненна ператвараюцца ў агрэсіўны натоўп, а ў дзеяннях мірных грамадзян з'яўляецца жорсткасць і абыхавасць, якія ім зусім не ўласна ім ў звычайным жыцці. Такое змяненне паводзін асобы, сацыяльнай групы абумоўлена уздзеяннем мэтанакіраванай дэзінфармацыі, якая спараджае агрэсію ў грамадзян, знаходзячыхся ў пэўным эмацыйным стане.

Заклучэнне. Рэзюмуючы, неабходна звярнуць асабліваю ўвагу на тры аспекты доследнай праблемы:

Першае – інфармацыя (асабліва дэзінфармацыя) з'яўляецца магутнай зброяй, якая часта выкарыстоўваецца латэнтнымі сіламі для ажыццяўлення культурнай дэсуверэнізацыі, змены палітычных эліт і палітычнага курсу ў канкрэтнай дзяржаве.

Другое – асноўнай крыніцай распаўсюджвання дэструктыўнай інфармацыі з'яўляюцца, як правіла, інтэрнэт і сацыяльныя сеткі, што патрабуе неабходнасць паляпшэння рэгламентавання парадку распаўсюджвання інфармацыі перш за ўсё з дапамогай палітыка-прававога механізму.

Трэцяе – у якасці інструмента для змены палітычнага ладу і палітычных эліт, як паказвае практыка, інфармацыйнымі агрэсарамі выкарыстоўваюцца масавыя мерапрыемствы, якія пры пэўнай падрыхтоўцы, інфармацыйным уздзеянні перарастаюць у масавыя

беспарадкі, якія суправаджаюцца пагромамі і фізічным насіллям.

У выніку, з мэтай недапушчэння дэструктыўных праяў інфармацыі неабходна забяспечыць своєчасовае рэагаванне на ўсіх узроўнях на выяўленыя дэструктыўныя аспекты, якія тычацца, перш за ўсё, распрацоўкі больш адэкватнага для інфармацыйнага грамадства палітыка-прававога механізму і прававога поля. З гэтай мэтай у Рэспубліцы Беларусь прыняты шэраг заканадаўчых актаў (*Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2008 г. № 427-3 “Аб зрэзах масавай інфармацыі”, Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 лістапада 2008 г. № 455-3 “Аб інфармацыі, інфарматызацыі і абароне інфармацыі”, Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 23 лістапада 2018 г. № 850 “Аб зацвярджэнні Палажэння аб парадку папярэдняй ідэнтыфікацыі карыстальнікаў інтэрнэт-рэсурсу, сеткавага выдання”), якія вызначаюць парадак распаўсюджвання інфармацыі ў СМІ, у сетцы Інтэрнэт і г.д.*

Але ў той жа час неабходна звярнуць увагу на хуткасць змены развіцця лічбавага інфармацыйнага асяроддзя, а, такім чынам, на неабходнасць пастаяннага ўдасканалення прававога і тэхнічнага складніка абмежавання дэструктыўнага кантэнту ў сетцы Інтэрнэт і абавязковую падрыхтоўку прававых дакументаў, якія рэгламентуюць дзейнасці менеджэраў у кантэксце даследваемых пытанняў, забяспечваючых парадак, стабільнасць і бяспеку на тэрыторыі РБ.

Спіс літаратуры

1. Баршчоў, Н.А. Інфармацыйны гвалт у сучасным грамадстве / Н.А. Баршчоў // *Веснік Саратаўскага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта*. 2010. – №1. – Рэжым доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/informatsionnoe-nasilie-v-sovremennom-obschestve>. – Дата доступу: 26.12.2018.
2. Скрабец, Е.С. Арганізацыйныя і прававыя аспекты ліквідацыі масавых беспарадкаў /Скрабец Е.С. // *Веснік Краснадарскага ўніверсітэта МУС Расіі*. – 2015. – № 3 – Рэжым доступу : https://elibrary.ru/download/elibrary_25036332_56127145.pdf. – Дата доступу : 13.11.2018.
3. Хроколов, В.А. Безопасность личности, общества и государства: информационно-психологический аспект / В.А. Хроколов, А.А. Соколова // *Веснік Палескага*

дзяржаўнага ўніверсітэта. Серыя грамадскіх і гуманітарных навук. – 2018. – № 1. – С. 27-35;

4. Хроколов, В.А. Антропологический кризис в информационном обществе и безопасность личности / В.А. Хроколов, А.А. Сокколова // Вестник Палескага дзяржаўнага ўніверсітэта. Серыя грамадскіх і гуманітарных навук. – 2018. – № 2. – С. 48-55.

References

1. Borschev N.A. Infarmacyjny gvalt u suchasnym gramadstve [Information violence in modern society]. *Vestnik Saratovskogo gosudarstvennogo tehniceskogo universiteta* [Bulletin of Saratov State Technical University]. 2010. №1 Available at: <https://cyberleninka.ru/article/v/informatsionnoe-nasilie-v-sovremennom-obschestve> (accessed: 12.26.2018).
2. Skrabets E.S. Arganizacyjnyja i pravavyja aspekty likvidacyi masavyh besparadkaŭ [Organizational and legal aspects of the liquidation of mass disorders]. *Vesnik Krasnodarskago universitjeta MUS Rasii* [Bulletin of the Krasnodar University of the MOI of Russia]. 2015, number 3 Available at: https://elibrary.ru/download/elibrary_25036332_56127145.pdf. (accessed: 11.13.2018).
3. Khrokolov V.A., Sokolova A.A. Bezopasnost' lichnosti, obshhestva i gosudarstva: informacionno-psihologicheskij aspekt [Security of the person, society and the state: information-psychological aspect]. *Vesnik Paleskago dzjarzhaŭnaga universitjeta. Seryya gramadskih i humanitarnyh navuk* [Bulletin of the Polesky State University. A series of public humanities]. 2018, no 1, pp 27-35. (In Russian)
4. Khrokolov V.A., Sokolova A.A. Antropologicheskij krizis v informacionnom obshhestve i bezopasnost' lichnosti [Anthropological crisis in the information society and security of the person]. *Vesnik Paleskago dzjarzhaŭnaga universitjeta. Seryya gramadskih i humanitarnyh navuk* [Bulletin of the Polesky State University. A series of public humanities]. 2018, no 2, pp. 48-55. (In Russian)

Received 23 May 2019